

9 juni 2022

4^e flitspeiling *Oekraïne* – *9 juni 2022*

In opdracht van NCTV

Introductie

Aanleiding

De Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV) heeft I&O Research gevraagd om een vierde flitspeiling uit te voeren naar het beeld dat Nederlanders hebben bij de situatie in Oekraïne, hoeveel zorgen ze zich maken en hoe ze de informatie omtrent de Oekraïense situatie inschatten. I&O Research voerde hiervoor een peiling uit die liep van donderdag 9 juni 12:00 tot en met maandag 13 juni 8:00 uur. De eerste flitspeiling is uitgevoerd op 24 februari jl.

Uitvoering onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd onder 1.085 Nederlanders van 18 jaar en ouder, die lid zijn van het I&O Research Panel. Er zijn 2.500 personen benaderd voor dit onderzoek. De respons op dit onderzoek bedraagt 43 procent. Dit is ruim voldoende om op basis van de resultaten betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

Op de data is een weging (op randtotalen) toegepast op de achtergrondkenmerken: leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond, stemgedrag bij de Tweede Kamer verkiezingen in maart 2021 en regio (op basis van de NIELSEN 4 indeling van het CBS). De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee komen de verhoudingen in de steekproef op deze achtergrondkenmerken overeen met de werkelijke verhoudingen onder de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

- In sommige gevallen tellen percentages niet op tot het totaal of tot meer dan 100 procent. Dit komt door afrondingsverschillen.
- Bij sommige vragen waren meerdere antwoorden mogelijk. Dit staat bij de uitkomsten vermeld.
- De vragen zijn aan alle respondenten voorgelegd. De percentagebasis is overal gelijk (n=1.085).
- In de rode kaders staan significante verschillen genoemd tussen de verschillende gebieden van Nederland: de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag), het westen exclusief de drie grote steden (Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht), het noorden (Groningen, Friesland en Drenthe), het oosten (Overijssel, Gelderland en Flevoland) en het zuiden (Zeeland, Noord-Brabant en Limburg).

Nederlanders redelijk op de hoogte van de situatie in Oekraïne

Aan Nederlanders is in een open vraag de vraag gesteld welke gebeurtenissen volgens hen een mogelijke invloed hebben op de veiligheid in Nederland. De Russische inval in Oekraïne komt veel terug in deze antwoorden. Hiernaast noemen Nederlanders ook nog andere zaken, waaronder:

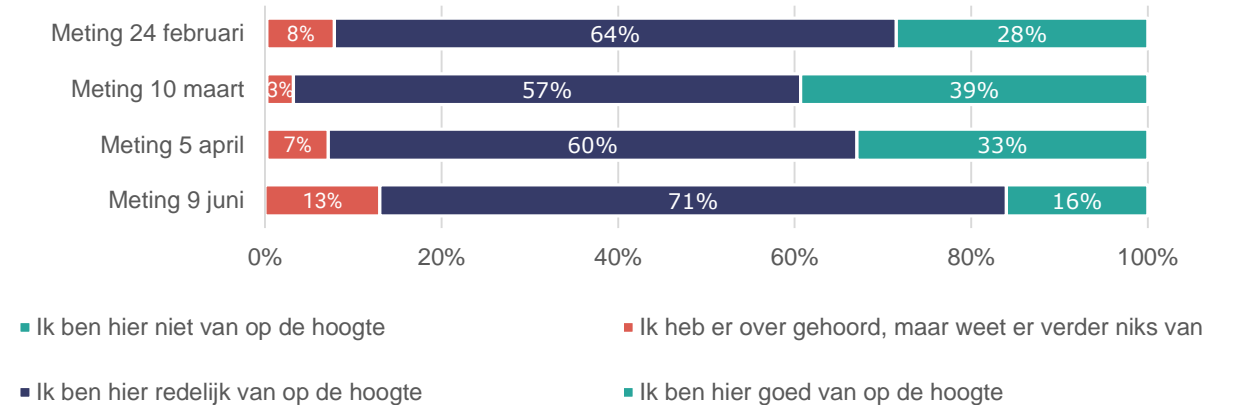
- Cyberaanvallen
- Verder stijgende prijzen
- De spanningen in de politiek en de afnemende tolerantie

Tijdens de meting van 9 juni is er ten opzichte van de 2^e en 3^e meting een afname te zien van mensen die goed op de hoogte zijn (van 38% naar 16%) en zijn er meer mensen redelijk op de hoogte (van 57% naar 71%).

Ten opzichte van de meting in maart maken Nederlanders zich minder zorgen. In juni maken bijna vier op de tien Nederlanders (36%) zich veel tot heel veel zorgen. Zes op de tien (60%) maken zich helemaal geen tot weinig zorgen. Dit was respectievelijk 49 en 50 procent.

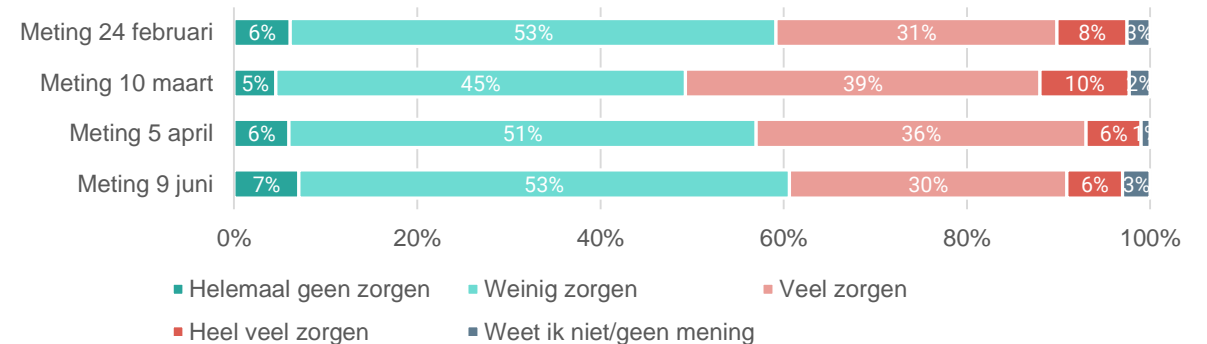
In de drie grote steden maakt 14 procent zich helemaal geen zorgen. Dit aandeel ligt significant hoger dan in de rest van het westen (5%) en het zuiden (5%).

Figuur 1. In hoeverre ben je op de hoogte van de huidige situatie in Oekraïne? Basis: Alle Nederlanders n= 1.085

Figuur 2. In welke mate maak je je momenteel zorgen over de mogelijke gevolgen voor jezelf en je naasten als gevolg van de situatie in Oekraïne?

Basis: Alle Nederlanders n= 1.085

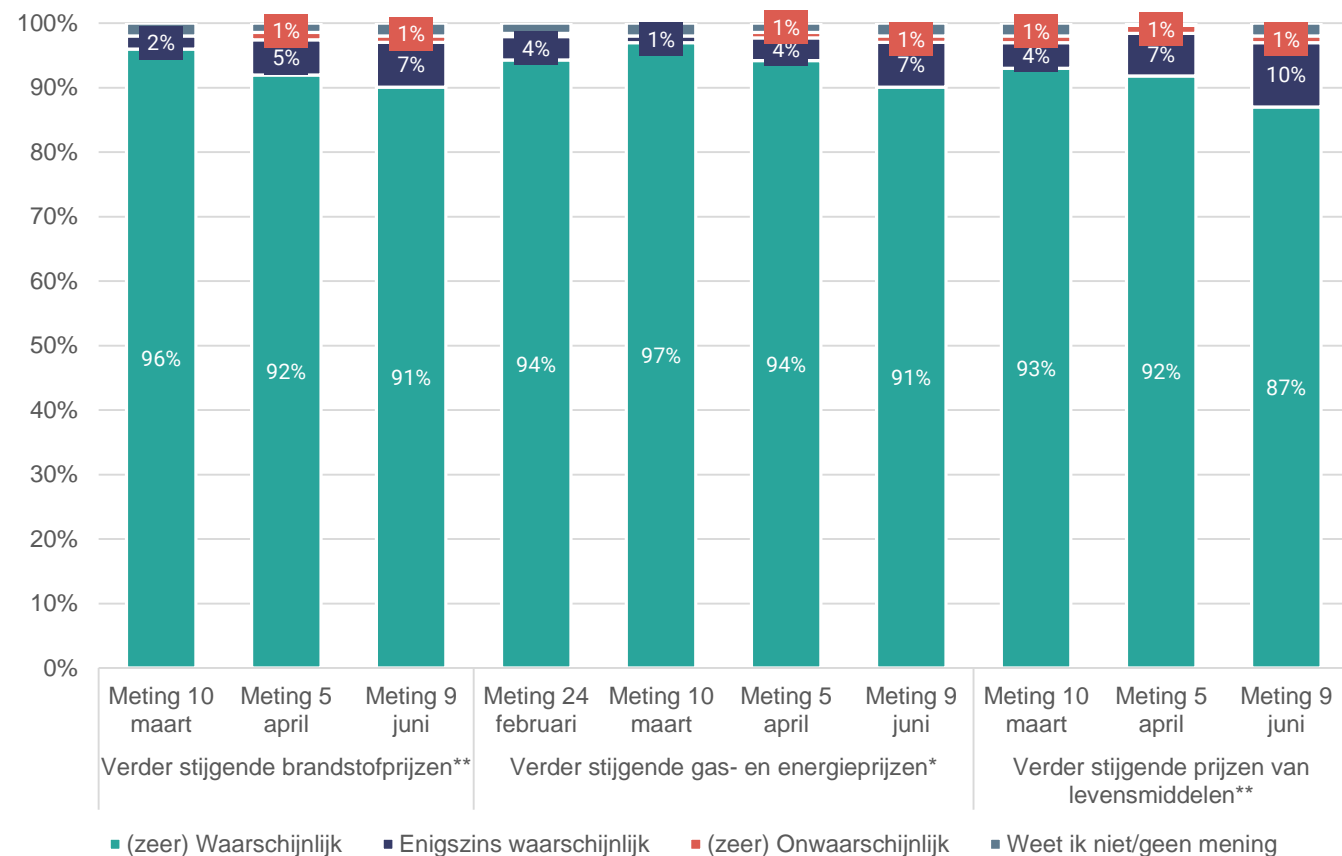

Verder stijgende prijzen meest waarschijnlijke gevolgen van de situatie in Oekraïne

Aan Nederlanders is gevraagd welke gevolgen zij waarschijnlijk achten door de situatie in Oekraïne. Hiervoor is een lijst van elf mogelijke gevolgen voorgelegd.

Net als tijdens de vorige metingen, vinden Nederlanders de verder stijgende prijzen van brandstoffen, gas, energie en levensmiddelen het meest waarschijnlijk als gevolg van de situatie in Oekraïne. Slechts een procent vindt deze gevolgen (zeer) onwaarschijnlijk.

Figuur 3. Hoe waarschijnlijk vindt je onderstaande gevolgen? Basis: Alle Nederlanders n=1.085***

* Bij de tweede meting is aan deze stelling stijgende gasprijzen toegevoegd

** Deze stellingen zijn voor het eerst in de tweede meting uitgevraagd; in vierde meting formulering brandstofprijzen aangepast (was: benzineprijzen)

*** Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verder' toegevoegd aan de stellingen

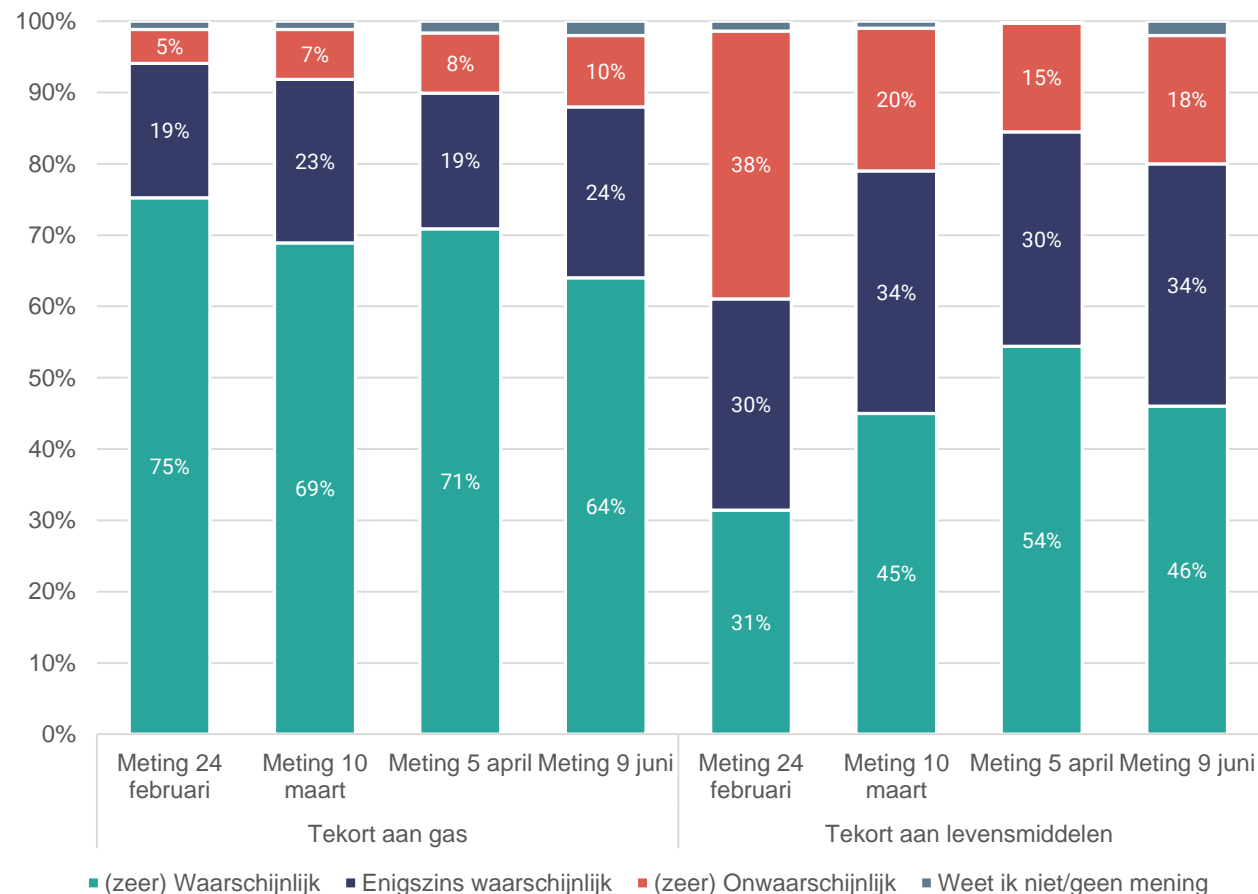
Twee derde denkt dat er een tekort aan gas zal zijn

Ondanks dat ongeveer negen op de tien inwoners denken dat de prijzen van gas en levensmiddelen verder zullen stijgen, ligt het aandeel wat denkt dat er tekorten zullen ontstaan, lager.

Zo denkt 64 procent van de Nederlanders dat er een tekort aan gas zal ontstaan als gevolg van de situatie in Oekraïne. Dit ligt lager dan tijdens de vorige metingen toen ongeveer zeven van de tien dit (zeer) waarschijnlijk vonden.

Net iets minder dan de helft van de Nederlanders vindt het (zeer) waarschijnlijk dat er een tekort aan levensmiddelen zal ontstaan. Dit is gelijk aan de tweede meting van 10 maart, maar lager dan de meting van 5 april.

Figuur 4. Hoe waarschijnlijk vindt je onderstaande gevolgen? Basis: Alle Nederlanders n=1.085

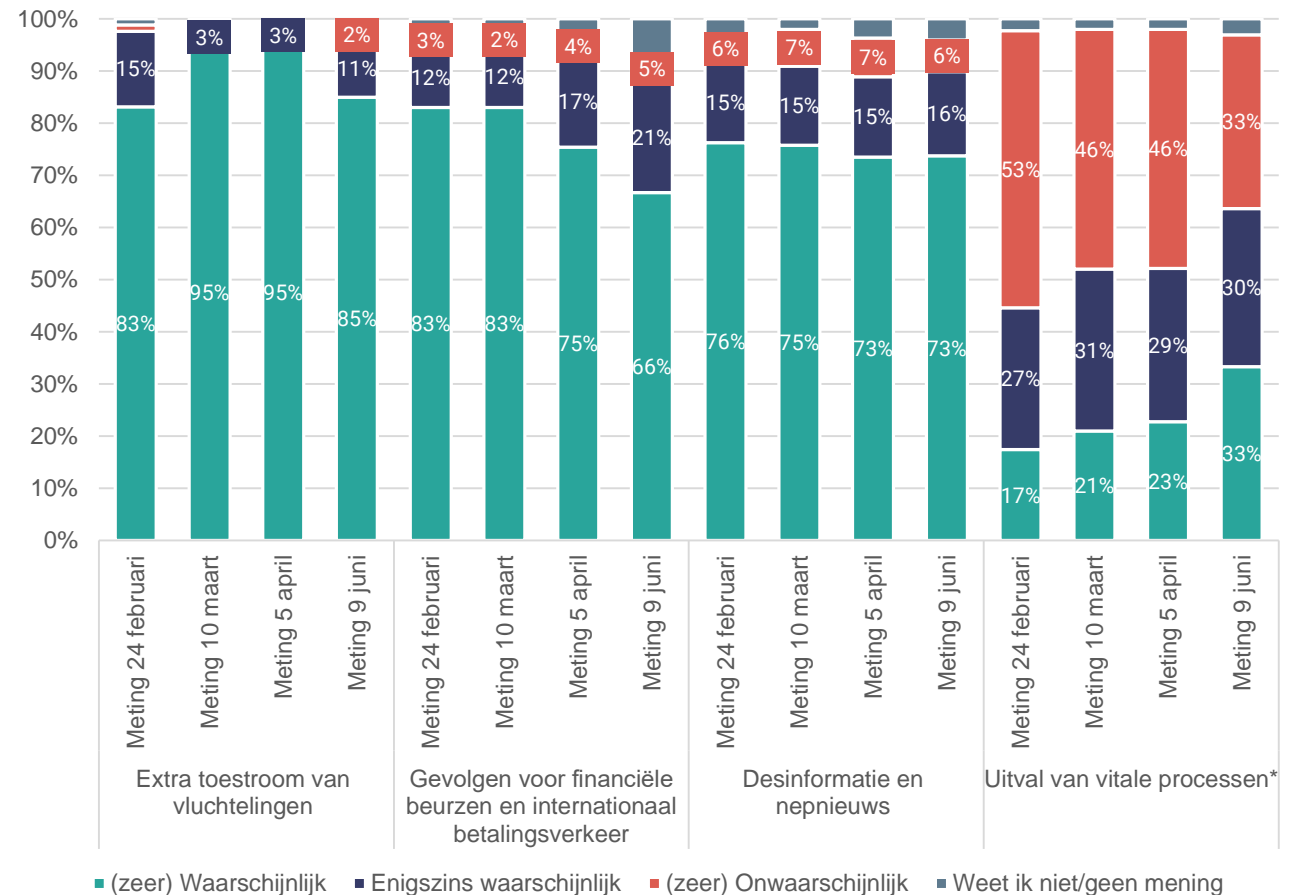
Een derde vindt uitval van vitale processen (zeer) waarschijnlijk

Tijdens de meting van 9 juni denkt 85 procent dat een extra toestroom van vluchtelingen (zeer) waarschijnlijk is, tien procentpunt lager dan tijdens de metingen van 10 maart en 5 april. Ook ligt het aandeel dat gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer verwacht (66%), lager dan tijdens de eerdere metingen.

Een derde van de Nederlanders acht de uitval van vitale processen (zeer) waarschijnlijk, een stijging van tien procentpunt ten opzichte van de vorige meting. We denken dat een belangrijk deel van de verklaring ligt in de uitbreiding van de voorbeelden bij de vraagstelling, waar gaslevering is toegevoegd aan de bestaande voorbeelden (elektriciteit, drinkwater, internet of telefoon).

Ondanks de stijging ten opzichte van eerdere metingen, is het uitvallen van vitale processen samen met nucleaire dreigingen (zie volgende sheet) volgens Nederlanders het minst waarschijnlijke gevolg.

Figuur 5. Hoe waarschijnlijk vindt je onderstaande gevolgen? Basis: Alle Nederlanders n=1.085

■ (zeer) Waarschijnlijk ■ Enigszins waarschijnlijk ■ (zeer) Onwaarschijnlijk ■ Weet ik niet/geen mening

*De vraagstelling behorend bij 'uitval van vitale processen' is uitgebreid met toevoeging van gaslevering aan de bestaande voorbeelden (elektriciteit, drinkwater, internet of telefoon).

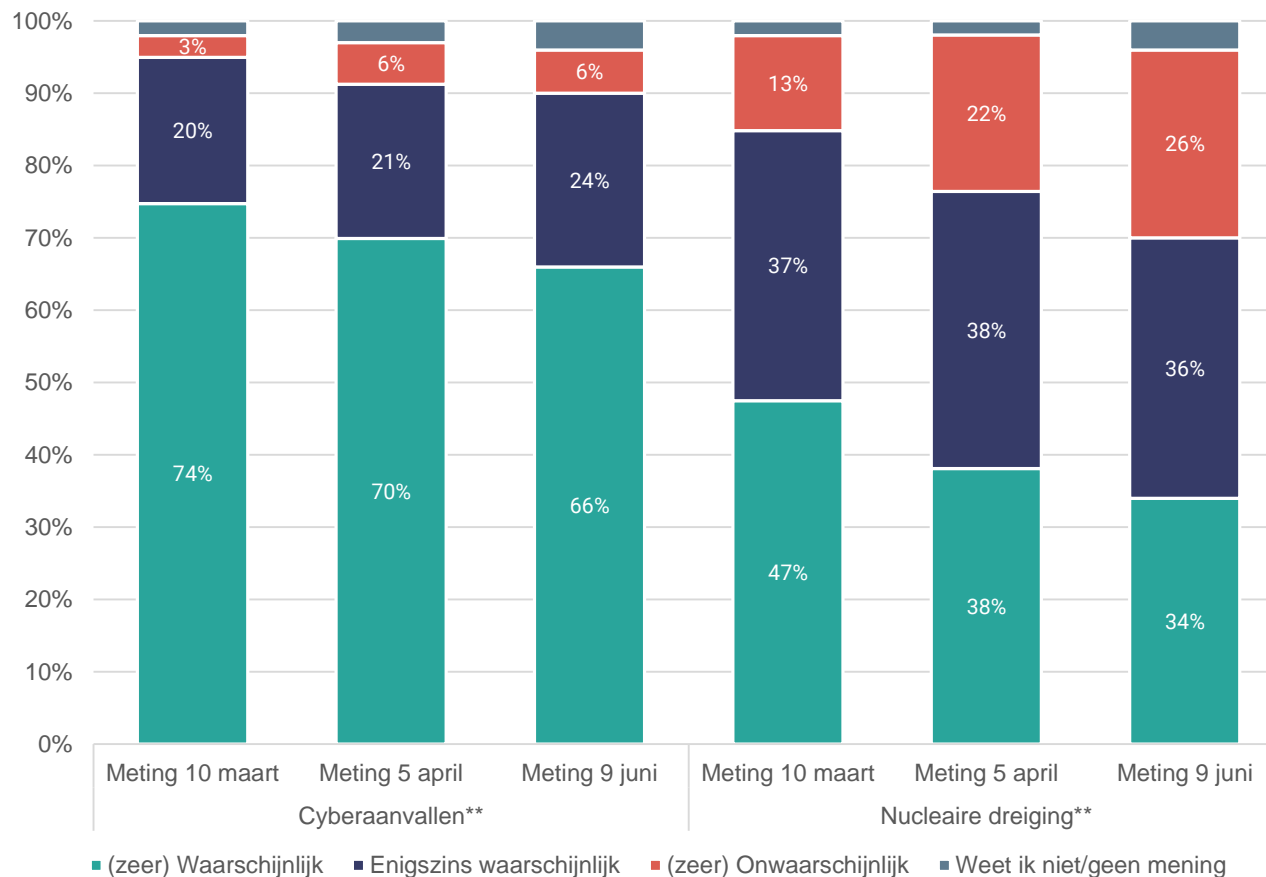

Nucleaire dreiging als gevolg van de situatie in Oekraïne volgens een derde enigszins waarschijnlijk

Twee derde van de Nederlanders vindt cyberaanvallen (zeer) waarschijnlijk. Deze dreiging laat sinds maart twee metingen op rij een daling zien. Een kwart denkt dat het enigszins waarschijnlijk is.

Nucleaire dreigingen worden, samen met het uitvallen van vitale processen, als het minst waarschijnlijk gezien. Een derde vindt dit (zeer) waarschijnlijk, terwijl een kwart het (zeer) onwaarschijnlijk vindt. Deze dreiging laat sinds maart twee metingen op rij een daling zien.

Figuur 6. Hoe waarschijnlijk vindt je onderstaande gevolgen? Basis: Alle Nederlanders n=1.085

** Deze stellingen zijn voor het eerst in de tweede meting uitgevraagd

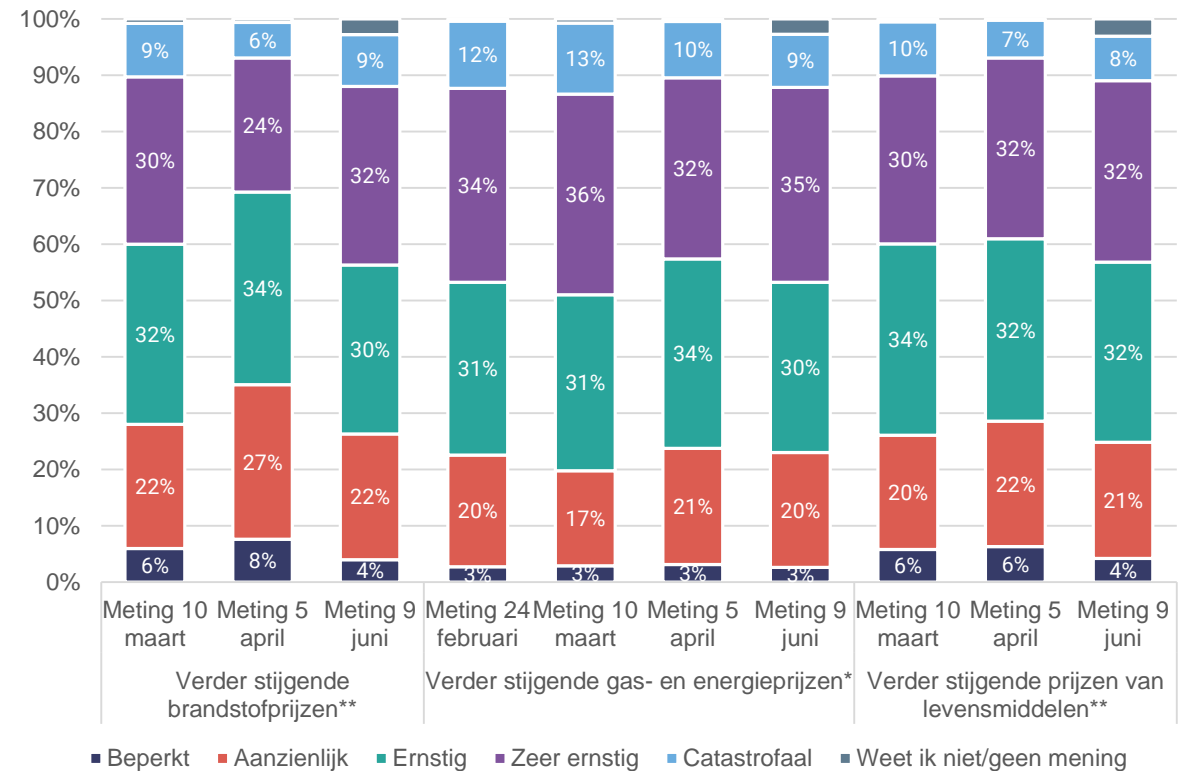
Meerderheid Nederlanders denkt dat gevolgen van verder stijgende prijzen ernstige gevolgen hebben

Nederlanders kregen dezelfde lijst met elf mogelijke gevolgen voorgelegd, met de vraag hoe ernstig deze gevolgen volgens hen zouden zijn voor de Nederlandse samenleving, als deze zich voor zouden doen.

Een meerderheid van de inwoners denkt dat de verder stijgende prijzen van brandstof, gas, energie en levensmiddelen ernstige gevolgen hebben. Zo vindt ongeveer een derde de gevolgen zeer ernstig, noemen drie op de tien dit ernstig en vinden twee op de tien de gevolgen aanzienlijk. Dit sluit aan bij het beeld van de voorgaande metingen.

Een op de tien inwoners van de drie grote steden vindt dat de gevolgen van de stijgende prijzen van levensmiddelen beperkt zijn. Significant hoger dan wat inwoners van het oosten vinden (2%). Daarentegen vindt 14 procent van de inwoners van de drie grote steden de verdere prijsstijging van levensmiddelen juist catastrofaal, significant hoger dan andere inwoners van het westen (5%) of inwoners uit het noorden (2%).

Figuur 7. Hoe ernstig zouden de gevolgen voor de Nederlandse samenleving zijn als onderstaande gebeurtenissen zich voor zouden doen? Basis: Alle Nederlanders n=1.085***

* Bij de tweede meting is aan deze stelling stijgende gasprijzen toegevoegd
 ** Deze stellingen zijn voor het eerst in de tweede meting uitgevraagd; in vierde meting formulering brandstofprijzen aangepast (was: benzineprijzen)
 *** Tijdens de meting van 9 juni is het woord 'verdere' toegevoegd aan de stellingen

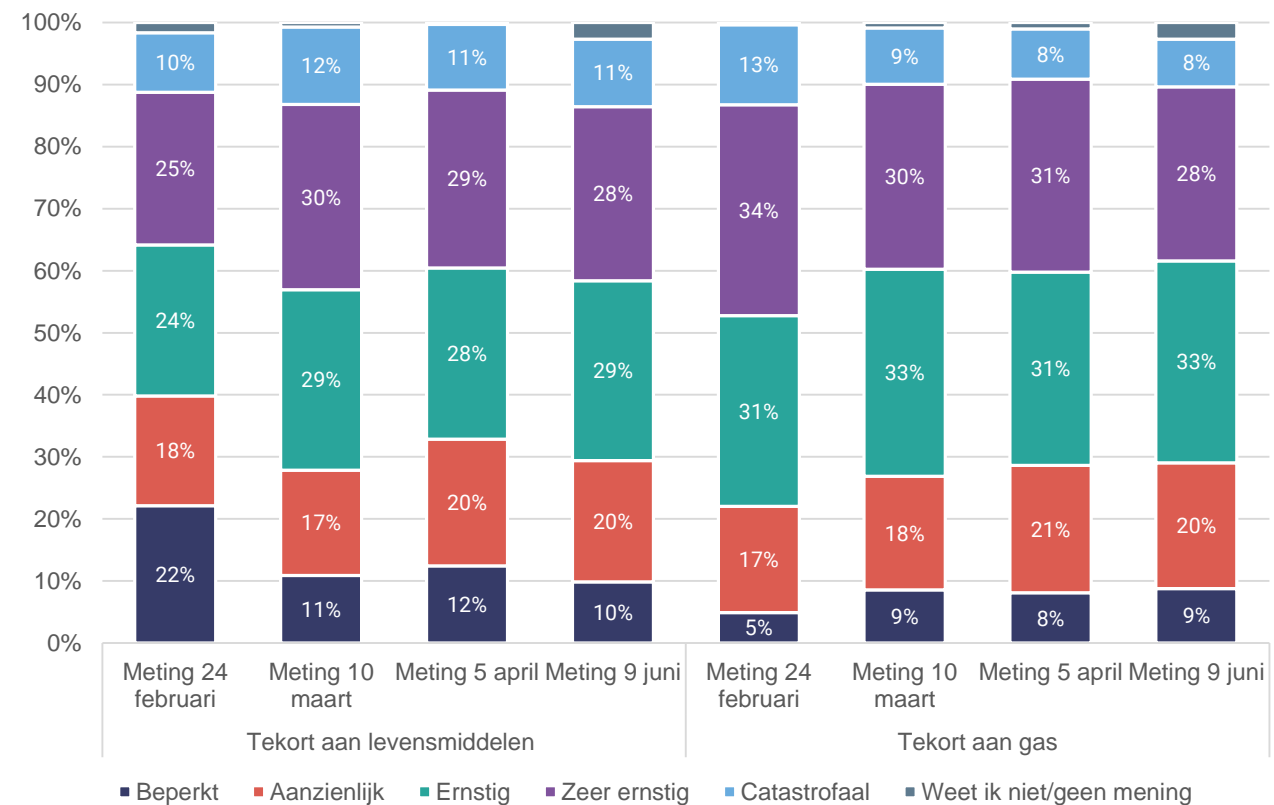

Meerderheid Nederlanders verwacht ook ernstige gevolgen van eventuele tekorten aan levensmiddelen en gas

Net als over de ernst van de gevolgen van verder stijgende prijzen, verwacht een meerderheid van de Nederlanders ook dat er ernstige gevolgen voor de samenleving zouden zijn, wanneer er een tekort aan levensmiddelen of gas ontstaat.

Het tekort aan levensmiddelen of gas ervaren drie op de tien als zeer ernstig, nog eens drie op de tien ervaren dat als ernstig en twee op de tien noemen de gevolgen hiervan aanzienlijk. Dit is vergelijkbaar met de eerdere metingen.

Figuur 8. Hoe ernstig zouden de gevolgen voor de Nederlandse samenleving zijn als onderstaande gebeurtenissen zich voor zouden doen? Basis: Alle Nederlanders n=1.085

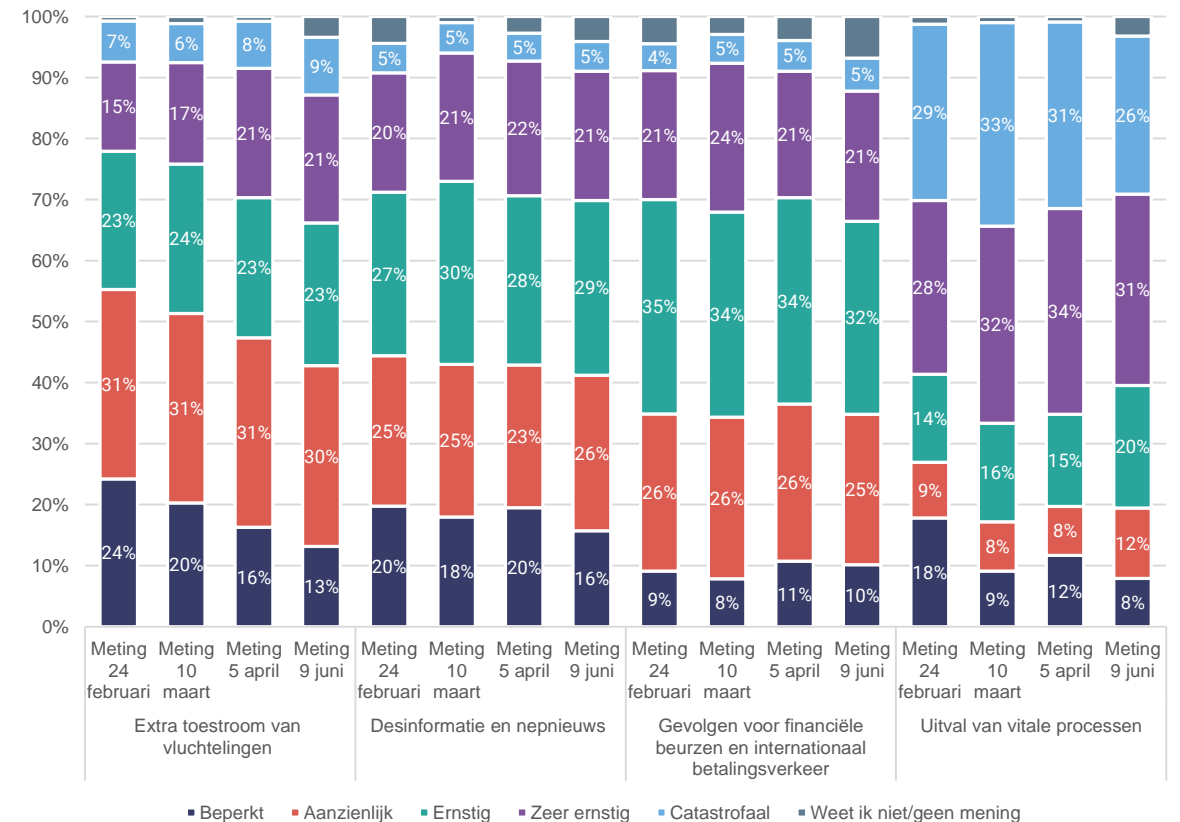

Gevolgen door uitvallen van vitale processen het meest ernstig volgens Nederlanders

Net als bij de vorige metingen vindt het grootste deel van de Nederlanders de uitval van vitale processen catastrofaal (26%) of zeer ernstig (31%). De gevolgen van een extra toestroom van vluchtelingen wordt ten opzichte van eerdere metingen door steeds meer inwoners als ernstig tot catastrofaal gezien. Het beeld ten aanzien van de gevolgen van desinformatie en nepnieuws, en problemen met financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer is vergelijkbaar met de eerdere metingen.

14 procent van de Nederlanders uit het zuiden denkt dat de extra toestroom van vluchtelingen catastrofale gevolgen zal hebben voor Nederland. Dit ligt significant hoger ten opzichte van het westen, waar zes procent de gevolgen catastrofaal acht.

Figuur 9. Hoe ernstig zouden de gevolgen voor de Nederlandse samenleving zijn als onderstaande gebeurtenissen zich voor zouden doen? Basis: Alle Nederlanders n=1.085

*De vraagstelling behorend bij 'uitval van vitale processen' is uitgebreid met toevoeging van gaslevering aan de bestaande voorbeelden (elektriciteit, drinkwater, internet of telefoon).

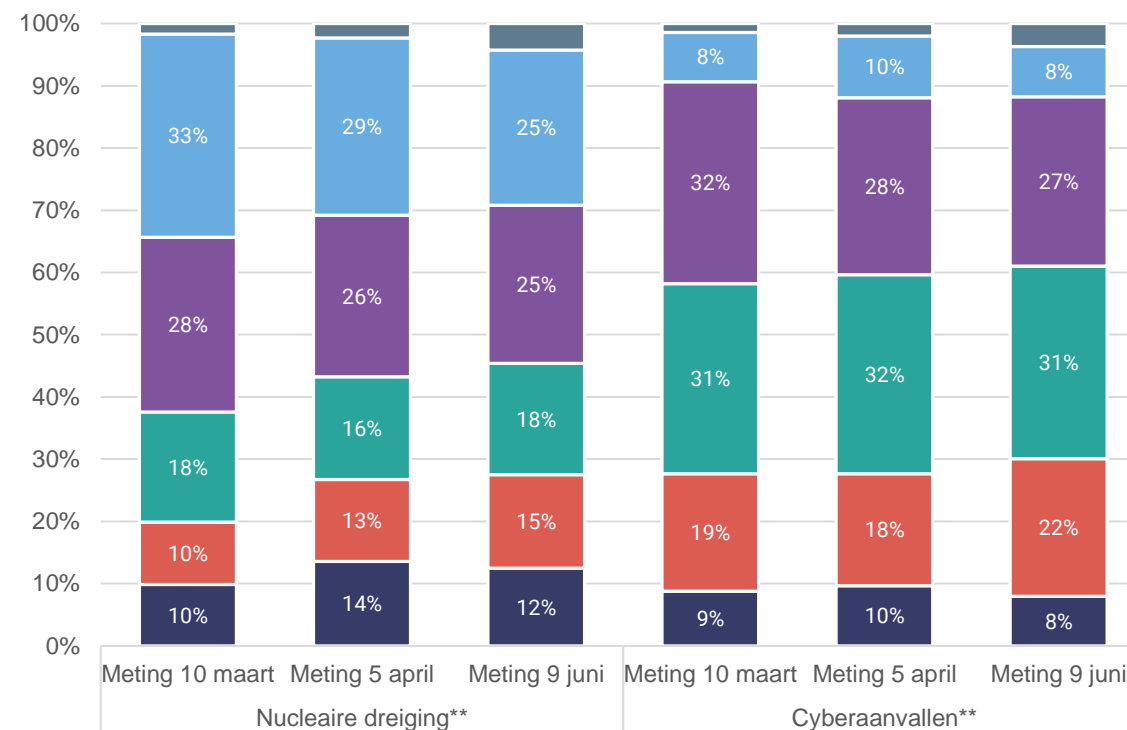
Gevolgen van nucleaire dreiging volgens helpt Nederlanders catastrofaal of zeer ernstig

De gevolgen van een nucleaire dreiging worden, net als bij de vorige metingen, voornamelijk gezien als catastrofaal (25%) of zeer ernstig (25%). Wel is ten opzichte van de meting van 10 maart het aandeel dat de gevolgen als catastrofaal ziet, afgenomen en zijn er meer mensen die de gevolgen als aanzienlijk beschouwen (15% ten opzichte van 10%).

De meeste Nederlanders noemen de gevolgen van cyberaanvallen ernstig (31%) of zeer ernstig (27%). Dit is gelijk gebleven ten opzichte van de eerdere metingen.

Inwoners van het noorden noemen de gevolgen vaker zeer ernstig (37%) in vergelijking met inwoners van het oosten (21%). Daarnaast noemt een op de zeven inwoners van het oosten de gevolgen van cyberaanvallen ernstig, significant lager dan de rest van de inwoners van Nederland (32% - 35%).

Figuur 10. Hoe ernstig zouden de gevolgen voor de Nederlandse samenleving zijn als onderstaande gebeurtenissen zich voor zouden doen? Basis: Alle Nederlanders n=1.085

■ Beperkt ■ Aanzienlijk ■ Ernstig ■ Zeer ernstig ■ Catastrofaal ■ Weet ik niet/geen mening

** Deze stellingen zijn voor het eerst in de tweede meting uitgevraagd

Driekwart van de Nederlanders vindt de sancties tegen Rusland goed, ondanks de stijging van de prijzen

Tijdens de meting van 9 juni is er voor het eerst gevraagd wat Nederlanders van de sancties tegen Rusland vinden en hoe zich dit verhoudt tot de stijgende prijzen.

Driekwart van de Nederlanders vindt het goed dat er sancties tegen Rusland zijn opgelegd, ook al leidt dat tot stijgende prijzen van brandstoffen en levensmiddelen. Een op de zeven Nederlanders is het hier (helemaal) mee oneens.

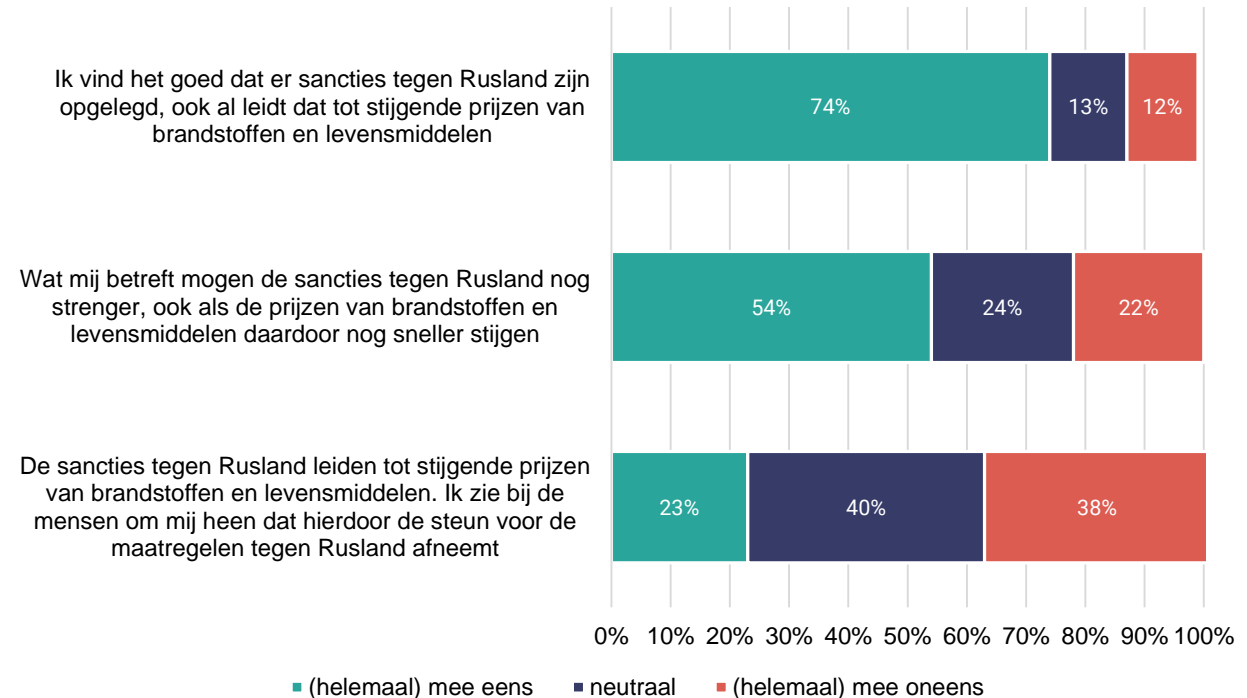
Wel zijn er minder Nederlanders voorstanders om de sancties tegen Rusland strenger te maken, zelfs als de prijzen nog verder stijgen. Desondanks is de helft het hier (helemaal) mee eens en is een op de vijf het (helemaal) oneens.

Minder dan een kwart van de Nederlanders ziet in hun omgeving dat de steun voor sancties afneemt. Het grootste deel, vier op de tien, is neutraal, een bijna even grote groep is het (helemaal) oneens.

In de drie grote steden vindt 22 procent het niet goed dat er sancties tegen Rusland zijn opgelegd, waarvan de stijgende prijzen het gevolg zijn. Dit is significant hoger dan het westen (10%) en het oosten (8%). Mensen in het oosten (82%) en Noorden (82%) vinden de sancties tegen Rusland juist goed, ondanks de stijgende prijzen, significant meer dan in de drie grote steden (64%).

Drie op de tien Nederlanders in de drie grote steden of in het Zuiden van Nederland zien om hun heen de steun voor sancties tegen Rusland afnemen. In het westen (buiten de grote steden) ligt dit met 16 procent significant lager.

Figuur 11. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen??
Basis: Alle Nederlanders n=1.085

Nederlanders die zich (heel) veel zorgen maken over hun veiligheid, ondernemen vaker iets

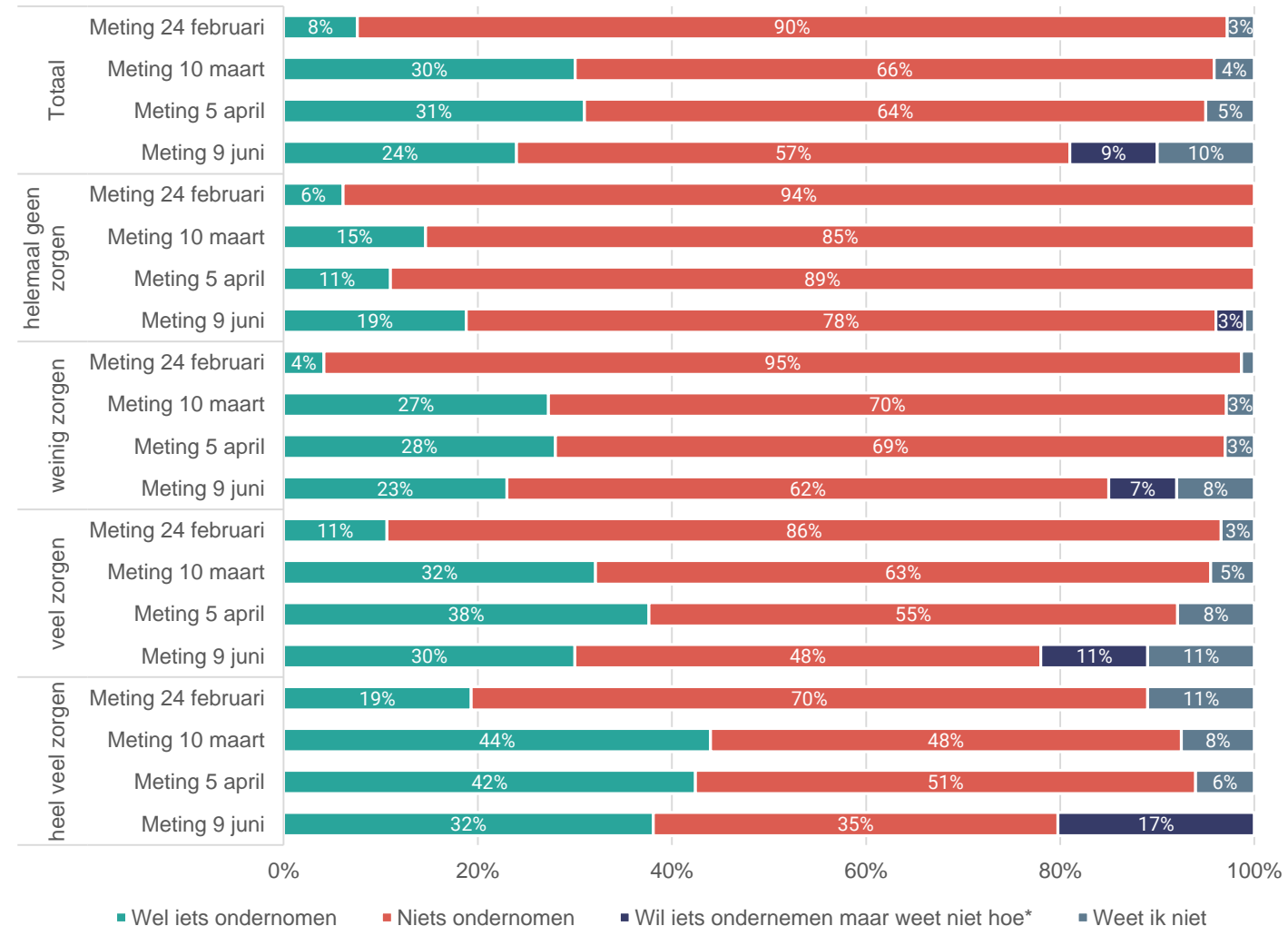
Aan Nederlanders vroegen we of de situatie in Oekraïne ertoe heeft geleid dat ze iets ondernamen. Tijdens de meting van 9 juni konden mensen voor het eerst aangeven dat ze wel wat willen doen, maar niet zo goed weten hoe. Hierdoor zijn de uitkomsten van deze meting niet 1-op-1 vergelijkbaar met de vorige metingen.

Tijdens de meting van 9 juni blijkt dat een kwart wel iets heeft ondernomen en bijna zes op de tien niet. Negen procent wil iets doen, maar weet niet hoe.

Mensen die zich veel tot heel veel zorgen maken over hun veiligheid, ondernemen vaker iets dan mensen die zich weinig tot geen zorgen maken. Ook ligt het aandeel mensen die iets willen ondernemen, maar niet weten hoe, hoger bij inwoners die zich heel veel zorgen maken.

Op de vraag wat Nederlanders dan ondernamen, kwamen verschillende antwoorden naar voren. Een deel van de reacties bestond uit donaties in de vorm van geld of spullen voor de getroffen inwoners van Oekraïne of voor vluchtelingen uit Oekraïne. Een ander deel betrof bezuinigingsmaatregelen van Nederlanders zelf, bijvoorbeeld door het aanschaffen van zonnepanelen, bewuster omgaan met energie of goedkopere boodschappen.

Figuur 12. Heeft de situatie in Oekraïne ertoe geleid dat je iets hebt ondernomen?
Basis: Alle Nederlanders n=1.085

Behoeftte aan (meer) informatie vanuit de Rijksoverheid neemt af

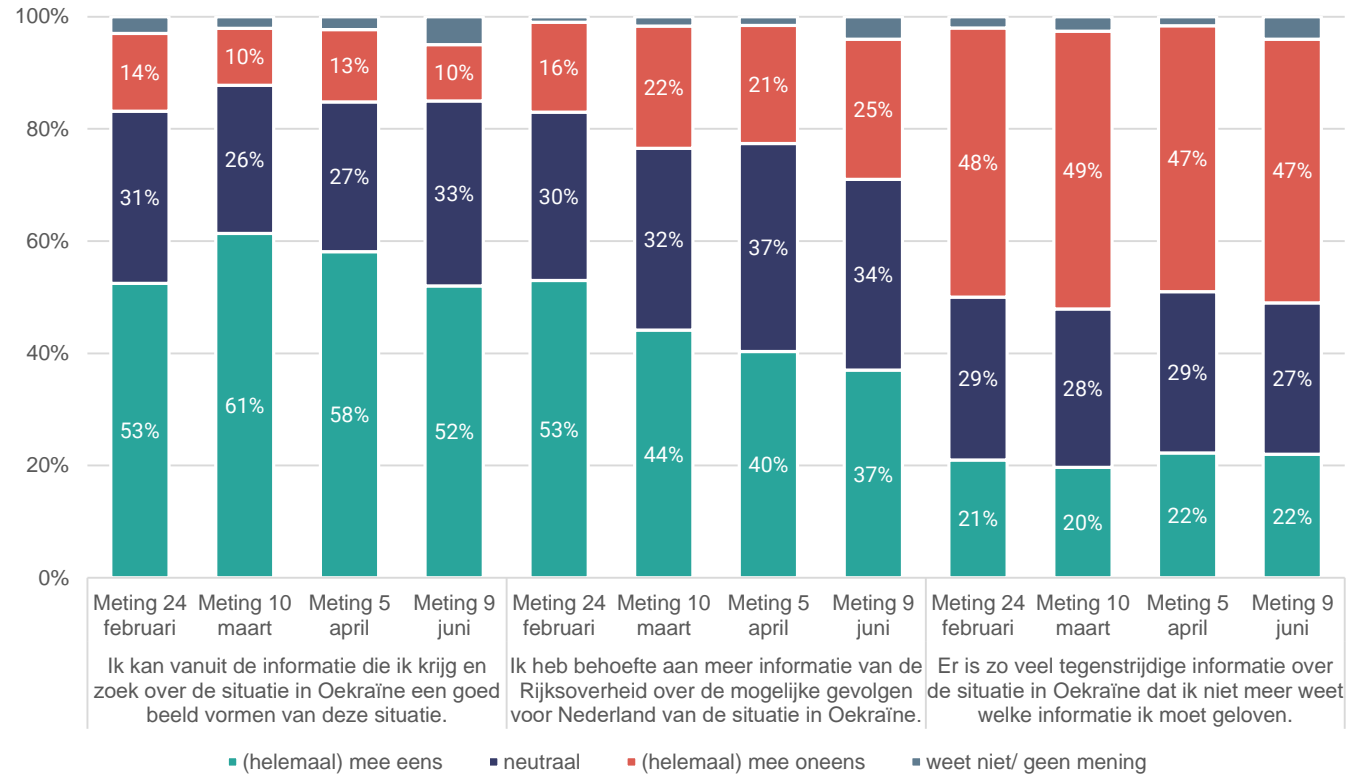
De helft van de Nederlanders kan zich vanuit de informatie die ze krijgen en zoeken over de situatie in Oekraïne een goed beeld vormen. Een op de tien is het hier (helemaal) mee oneens. Dit verschilt nauwelijks van de vorige meting.

Daarnaast willen bijna vier op de tien Nederlanders (37%) meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen van Nederland, maar heeft een kwart hier geen behoefte aan. Tijdens de eerste meting op 24 februari lag dit aandeel nog op 53 procent.

Tot slot is net iets minder dan de helft van de Nederlanders het er (helemaal) mee oneens dat er veel tegenstrijdige informatie is over Oekraïne, dat ze niet weten welke informatie ze moeten geloven. Dit beeld is vergelijkbaar met de eerdere metingen.

Figuur 13. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen over de informatievoorziening rondom de situatie in Oekraïne?

Basis: Alle Nederlanders n=1.085

I&O Research

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl